

The Stakes of Translation: On the Meaning of אדם

במדבר פרק יט פסוק יד

זאת התורה אדם פיימות באהל כל-הבא אל-האהל וכל-אשר באהל יטמא שבעת ימים

ויקרא פרק יח פסוק ה

ושמרתם את-חוקתי ואת-משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'

יבמות דף סא

תניא וכן היה ר"ש בן יוחאי אומר קברי עובדי כוכבים אינן מטמאין באהל שנא' (יחזקאל לד, לא) "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם" אתם קרויין אדם ואין העובדי כוכבים קרויין אדם... רבינא אמר נהי דמעטינהו קרא מאטמויי באהל דכתיב (במדבר יט, יד) אדם כי ימות באהל ממגע ומשא מי מעטינהו קרא

סנהדרין דף נט

היה ר"מ אומר מניין שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול שנאמר (ויקרא יח, ה) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים לויים וישראלים לא נאמר אלא האדם הא למדת שאפילו עובד כוכבים ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול

תוספות יבמות שם

1. ופ"י בקונטרס בסנהדרין (ג"ז שם ד"ה האדם) דההוא לית ליה הך דר"ש...
2. ור"ת מפרש דיש חילוק בין אדם להאדם דעובדי כוכבים בכלל האדם נינהו והא דקאמר כהנים לויים וישראלים לא נאמר ה"ק אדם לא נאמר דהוי משמע כהנים לויים וישראלים אלא האדם...
3. וה"ר משולם היה אומר דגבי פורענות דוקא קאמר אתם קרויין אדם דלא רצה לכתוב ישראל בהדיא גבי פורענות

מהר"ץ חיות שם

נ"ב אין הכוונה כאן להוציא יתר העמים מכלל אדם רק חז"ל באו לפרש כי בכל עת אשר נזכר בתורה ובכתבי קודש סתם לשון אדם לא כווננו רק אל בני ישראל כמו בכל ספרי ונמוסי הדת המיוחדות לאומה אחת כל מקום שנזכר בדבריהם סתם כי האדם מחויב או מוזהר כך וכך הכוונה רק על אותם בני אדם אשר מוכרחים להאזין בקול הפקודות הללו כן בתורה ובנביאים כ"מ שנזכר ב"א סתם הכוונה לישראל כי רק להם הטיפו מילתא זולת במקום דמפורש דנבאו גם לאומות ופשוט:

אור החיים שם

כאומרם ז"ל (ב"מ קיד:) בפסוק אדם כי ימות וגו' ישראל מטמאים באהל ואין אומות מטמאין באהל: וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה לב' כלים שהיו אצל בעל הבית אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחצר אותה שהיתה מלאה דבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא ישוה לשל דבש, כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ שהם כוחות הטומאה התאבים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערב, ולזה יטמא באהל ואפילו אלף בתים מקורים ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החלל המקורה, מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה:

אבות פרק ג משנה יד

הוא ה'יה אומר, חביב אדם שנברא בצלם. חכה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר (בראשית ט) פי בצלם אלקים עשה את האדם. חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. חכה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום,

תוספות יו"ט שם

פירש"י חביב אדם שנברא בצלם. לכן מוטל עליו לעשות רצון קונו. ע"כ. ובכל אדם אמר ר"ע. וכמו שהוא הראיה שממנו הביא שהוא נאמר לבני נח לא לבני ישראל לבדם ורצה ר"ע לזכות את כל אדם אף לבני נח. ומאמר מלא אמר הרמב"ם בפ"ח מהלכות מלכים [הלכה י']. וז"ל צוה משה רבינו ע"ה מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח. וכל מי שלא יקבל יהרג והמקבל אותם הוא הנקרא גרתושב בכ"מ וכו' כל המקבל שבע מצות ונזהר לעשותן. הרי זה מחסידי אומות העולם ויש לו חלק לעוה"ב. והוא שיקבל אותן ויעשה אותן. מפני שצוה בהן הקב"ה בתורה. והודיענו ע"י מרע"ה שבני נח מקודם נצטוו בהן. אבל אם עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב ואינו מחסידי אומות העולם. ולא [צ"ל אלא] מחכמיהם. עכ"ל.

ומעתה אני תמה למה זה רחקה הדרך מן המפרשים ולא רצו ללכת בה לפרש דברי ר"ע שאמר מאמרו כלפי כל אדם כי אם לישראל בלבד. ונסמכו במאמרם ז"ל אתם קרויים אדם וכו' והרי זה דרש על דרש. ובזה נכנסו בדוחק ענין הצלם. ובפ"ה הכתוב שהביא לראיה. אבל בעיני זו הדרך דרך סלולה ומרווחת כי בא ר"ע להישיר לכל באי עולם כאשר נצטוינו מפי מרע"ה כדברי הרמב"ם. ואם בכפיית חרב הרג ואבדן נצטוינו כ"ש בכפיית דברים. להמשיך לבם אל רצון קונם וחפץ צורם. יזכרם לטובה. ושהם חביבים שנבראו בצלם להורות נתן בלבם. כי זאת תורת האדם לעשות חוקי אלהים ומשפטיו

מצד אשר הוא צוה כדברי הרמב"ם דהואיל שחבבו לבראו בצלמו. לכן מוטל עליו לעשות רצון קונו כפירש"י.

שו"ת חתם סופר יו"ד סימן שלו - בענין ניתוחי מתים

וכבר הארכתי במקום אחר במשאחז"ל אין עכו"ם מטמאים אציע מ"ש תוס' פ"ק דע"ז לחלק בין אדם להאדם דגם עכו"ם נקראו האדם והסביר תורת חיים כי האדם בה"א הידיעה דקאי אהגוף העומד בפנינו ובזה בין עכו"ם ובין ישראל צורת אדם הוא אך אדם בלא ה"י הידיעה קאי על תוכו אדם פנימי חלק אלקי ממעל זה קאי על ישראל ולא אעכו"ם

וחושב אני שאפשר לומר שהחמיר' תורה בטומאת המת שלא יבואו ליהנות...ואם כן בשר עכו"ם דמותר בהנאה אינו מטמא באוהל עכ"פ לא החמירה תורה כי אינו צריך הרחקה והאי גופא טעמא בעי הוא משום דכל העכו"ם חושבים בפירוד הנשמה מהגוף נשאר הגוף בלי שום לחלוחית רוחניות ע"כ קוראים הרוח (זעליג) והגוף פגר (געקערפערט) שהוא כולו גוף (קערפער) וע"כ מנתחים אותו ואינם חוששים לבזיונו וע"כ מותר בהנאה ואין עכו"ם במותם קרוים עוד אדם לפי דעתם ואמונתם: אך בני ישראל מאמינים גם אדם כי ימות באהל עדיין במותו נקרא אדם פנימי ולא פגר (קערפער) כי גם בגופו שהיה נרתק לנשמה נשאר בו לחלוחי' קדושה ונוהגים בו כבוד ואומרי' עליו קללת אלקים תלוי

פסקי עוזיאל סימן קע"ח

ושמא תאמר שאפשר לעשות נתוח זה על ידי נתוח גופות הגויים, זה ודאי לא נתן ליאמר ומכל שכן להכתב שהרי אסור הנוול הוא משום בזיון דכולהו חיי כלומר שבזיון הוא להשאיר אדם הנברא בצלם אלקים ומחונן בשכל ובינה לרדות ולמשול בכל הבריאה כלה שיהא מוטל ע"פ חוצות מנוול ומלא סרחון, וכן דקדק הטור והרמב"ן וכתב: בזיון דכלהו חיי ולא אמר של כל ישראל ובודאי שבזה אין הבדל בין גוי לישראל ובין חייבי מיתה או לא.

